สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

จากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ที่มีอัตราการแข่งขันทางธุรกิจอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นมาก เป็นสาเหตุให้ผู้บริหารต้องการข้อมูลที่มีความถูกต้องและชัดเจนเพียงพอ ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้แก่ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการตัดสินใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรขององค์กร อันเนื่องมาจากปัญหาของต้นทุนการผลิตที่เปลี่ยนแปลงสูงขึ้นในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านค่าจ้างแรงงาน ต้นทุนวัตถุดิบ ค่าวัสดุอุปกรณ์และเครื่องจักร โดยได้รับผลกระทบจากภาวะค่าเงินบาทที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ในทางกลับกัน กลุ่มลูกค้าและผู้บริโภคต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ในราคาถูก จึงทำให้เกิดข้อจำกัดทางด้านราคา ซึ่งส่งผลให้องค์กรต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันกับคู่แข่งทางการค้าได้

1.1 ความเป็นมา หลักการ และเหตุผลในการศึกษาวิจัย

เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้า หรือบริการที่หลากหลาย และตรงกับความต้องการของลูกค้าได้มากขึ้น ทำให้กิจการต่างๆ มีต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่หลากหลาย และตรงกับความต้องการของลูกค้ามากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน การที่จะขึ้นราคาสินค้า และบริการนั้น กลับกลายเป็นเรื่องยาก เนื่องจากกิจการอาจจะสูญเสียลูกค้าให้กับผู้ประกอบการรายอื่นที่เสนอราคาต่ำกว่า ส่งผลให้สถานภาพทางการตลาดของกิจการลดลง และสูญเสียความสามารถในการแข่งขันได้ ซึ่งผู้ประกอบการโดยส่วนมาก จะใช้กลยุทธ์ระยะสั้นในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การตัดทอนค่าใช้จ่ายในแผนกต่างๆ การระงับการทำงานล่วงเวลา การระงับการจ้างพนักงานใหม่ หรือการชะลอโครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นต้น ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้อาจจะใช้ได้ผลในระยะสั้นๆ แต่ถ้ามองภาพรวมในระยะยาวแล้วจะส่งผลกระทบต่อกิจการเป็นอย่างมาก เช่น พนักงานจะต้องรับภาระงานเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเครียดในการทำงานมากขึ้น ทำให้คุณภาพในการทำงานลดลง หรือส่งผลทำให้กิจการไม่สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้แก่ลูกค้าได้ ทำให้สูญเสียโอกาสทางการตลาด และอาจจะทำให้สูญเสียลูกค้าได้ ดังนั้นผู้ประกอบการ ควรหันมาให้ความสำคัญกับการบริหารต้นทุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบการ และลดต้นทุนส่วนเกินต่างๆ ทำให้ความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น

การวิเคราะห์และพัฒนาระบบการคิดต้นทุนผลิตภัณฑ์ให้มีความถูกต้อง และใกล้เคียงกับความเป็นจริงให้มากที่สุดนั้น จะทำให้องค์กรทราบถึงโครงสร้างของต้นทุนการผลิตในผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทได้ โดยหากมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการคิดต้นทุนที่ดี จะเป็นส่วนช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลต้นทุนเหล่านั้น ไปประกอบการพิจารณาตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายการผลิตควบคู่กับนโยบายทางด้านการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมต้นทุนการผลิตและบ่งชี้ได้ว่ากระบวนการใดที่ก่อให้เกิดต้นทุนการผลิตที่สูงเกินความจำเป็น และกระบวนการใดเป็นกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่า ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาต่อไปในอนาคต

จากปัญหาที่กล่าวมา ทางองค์กรจึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการที่จะปรับปรุงระบบการคิดต้นทุน ให้เป็นไปตามฐานกิจกรรม เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนที่แท้จริงของกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร รวมถึงต้นทุนของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้เกิดความมีส่วนร่วมของพนักงานและผู้บริหาร ในการใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างเหมาะสม ซึ่งจะใช้เป็นส่วนสำคัญในการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน ภาระ และหน้าที่ของแต่ละฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายงานหลัก หรือ ฝ่ายสนับสนุนก็ตาม เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

ความสำคัญของการวิเคราะห์ต้นทุน

การวิเคราะห์ต้นทุน เป็นกระบวนการรวบรวม แจกแจง วิเคราะห์ และรายงาน เกี่ยวกับการสะสม และการจัดสรรค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นให้เป็นต้นทุนของส่วนต่างๆ ของกระบวนการผลิต ซึ่งมีประโยชน์ในด้านการบริหารงาน วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ต้นทุน สรุปได้โดยสังเขป ดังนี้

1. เพื่อกำหนดหาต้นทุนการผลิต

เมื่อในปัจจุบันมีการแข่งขันในด้านราคามากขึ้น ต้นทุนจึงเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ทำให้ต้องมีการวิเคราะห์ว่าราคาขายในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับต้นทุนในการผลิตแล้วเป็นราคาขายที่มีกำไรหรือไม่

2. เพื่อควบคุม และลดต้นทุนการผลิต

ในการที่จะควบคุม และลดต้นทุนในการผลิต จะใช้ระบบต้นทุนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนของต้นทุนการผลิต รวมถึงการจัดระบบงบประมาณการผลิต เพื่อทำการกำหนดเป็นต้นทุนมาตรฐาน หรือต้นทุนประมาณการ ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนแรงงานทางตรง ต้นทุนวัสดุทางตรง และค่าใช้จ่ายโรงงาน ถ้าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงมีค่าสูงกว่า หรือต่ำกว่าต้นทุนมาตรฐาน จะต้องมีการวิเคราะห์ความแปรปรวน และสาเหตุของปัญหาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน รวมทั้งมีการจัดทำรายงานการควบคุมต้นทุน และกำหนดกรอบของการดำเนินงาน เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียทางการผลิต ที่มีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

3. เพื่อใช้ในการตัดสินใจ และวางแผนงานด้านต่างๆ

ข้อมูลของต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ต้นทุน สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินงานในด้านต่างๆ ตั้งแต่ การกำหนดราคาขาย การเสนอราคา การเพิ่ม ลด หรือเลิกการผลิต การตัดสินใจว่าจะซื้อวัตถุดิบ หรือทำวัตถุดิบขึ้นมาเอง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงเครื่องจักร และการลงทุนด้านอื่นๆ

4. เพื่อกำหนดกำไร และฐานะทางการเงินของกิจการ

การกำหนดกำไร และฐานะทางการเงิน เป็นส่วนงานที่มีผลต่อเนื่องมาจากการใช้ต้นทุนในการกำหนดราคาขาย โดยส่วนต่างของยอดขาย และต้นทุนการผลิตจะเป็นกำไรซึ่งแสดงในงบกำไรขาดทุน ยอดขายสามารถคำนวณได้จากราคาขายต่อหน่วย คูณด้วยปริมาณที่ขายได้ ส่วนต้นทุนในการผลิตสามารถสรุปได้จากต้นทุนแรงงาน ค่าวัสดุ และค่าใช้จ่ายโรงงาน กำไรขั้นต้นจากการขาย เมื่อหักด้วยค่าใช้จ่ายในการขาย และการบริหาร จะได้เป็นกำไรสุทธิก่อนหักภาษี เมื่อมีการหักภาษีแล้วจะเป็นกำไรที่มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงินซึ่งแสดงในงบดุล การวิเคราะห์งบกำไรขาดทุน และงบดุลจะช่วยให้เข้าใจถึงสถานภาพทางการเงินของกิจการ

5. เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมิน และควบคุมการบริหารงาน

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต จะเป็นประโยชน์ในการประเมินผลและควบคุมการบริหารงาน โดยใช้ระบบการควบคุมเป็นศูนย์ต้นทุน ซึ่งแต่ละศูนย์ต้นทุนจะมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจากการจัดสรรค่าใช้จ่ายทั้งทางตรง และทางอ้อม เมื่อมีการประมาณการรายได้จากผลผลิตของแต่ละศูนย์ต้นทุน ผลต่างระหว่างรายได้ และต้นทุนที่เกิดขึ้น จะใช้เป็นผลของการดำเนินงาน ซึ่งสามารถนำไปเปรียบเทียบผลสำหรับแต่ละงวดบัญชี หรือเปรียบเทียบกับศูนย์ต้นทุนอื่นๆ ได้ ทำให้เกิดการแข่งขันภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้เกิดกระบวนการลดต้นทุนการผลิตอย่างต่อเนื่อง

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมและปรับปรุงระบบการคิดต้นทุนของผลิตภัณฑ์ภายในโรงงาน ให้มีความเหมาะสม และได้ต้นทุนการผลิตที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

ทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาระบบการคิดต้นทุนในปัจจุบันของโรงงาน และทำการวิเคราะห์กิจกรรมเพื่อปรับปรุงระบบการคิดต้นทุน โดยมีการประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

หอสมุดกลาง สำนักงานวิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษากระบวนการผลิต และสภาพการดำเนินงานทั่วไปของโรงงาน
3. ศึกษาระบบบัญชีต้นทุนและค่าใช้จ่าย (Cost Element) ในปัจจุบันของโรงงาน
4. ทำการวิเคราะห์ทรัพยากรที่ใช้จากระบบบัญชีต้นทุน และกำหนดกิจกรรมของแต่ละกระบวนการ
5. กำหนดโครงสร้างการจำแนกงาน (Work Breakdown Structure)
6. กำหนดเกณฑ์ และตัวปันที่ใช้ในการปันทรัพยากรลงสู่แต่ละกิจกรรม (Allocation Criteria & Base) ของแต่ละกระบวนการ
7. คำนวณหาต้นทุนฐานกิจกรรม และกำหนดตัวผลักดันต้นทุน (Cost Driver)
8. นำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาคำนวณหาอัตราของตัวผลักดันต้นทุน (Cost Driver Rate) ของแต่ละกระบวนการ
9. สรุปผลการดำเนินการวิจัยและข้อเสนอแนะ
10. จัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตตามโครงสร้างต้นทุนผลิตภัณฑ์ ที่ใกล้เคียงกับสภาพจริง
2. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อาทิ เช่น สามารถลดกิจกรรมที่ไม่ทำให้เกิดคุณค่า (Non-Value Added Activities) ได้
3. สามารถนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการทำงานของแต่ละกิจกรรมได้
4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่สนใจที่จะพัฒนาระบบการคิดต้นทุนให้มีประสิทธิภาพ